

N:o 111.

Af herr **L. P. Mallmin**, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af kungörelsen den 14 juli 1893 angående vissa åtgärder till förekommande af kolerans utbredning bland rikets invånare.

I Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 14 juli 1893 "angående vissa åtgärder till förekommande af kolerans utbredning bland rikets innevånare" förekommer, i dess § 9 mom. 2, den föreskriften, att i hvarje kommun skall finnas lämpligt sjukhus eller sjukstuga med nödig sjukvårdsbetjening och utredning. Af denna föreskrift och af den instruktion, "de Anvisningar" samt den "Plan och Ritningar", som medicinalstyrelsen med stöd af stadgande i anförda lagrum utfärdat, inhemtar man, att kungörelsen pålägger hvarje kommun dels en utgift till byggnad af sjukhus eller sjukstuga till ett belopp af omkring 3,400 kronor för mindre kommuner och 8,300 kronor för de större, dels ock ständigt återkommande utgifter till underhåll af dessa byggnader, till utredning samt till ersättning åt besigtningmän och sjukvården.

Kommunala utgifter till sådana belopp äro för det stora flertalet kommuner på landsbygden högst betungande. Föreskriften har därför, såsom lätt förstås, väckt undran och spörsmål om, hvilka viktiga skäl föranledt Kongl. Maj:t att af kommunerna kräva så

tunga offer, samt allvarliga bekymmer och djupt missmod, då kungörelsens innehåll ej lemnar tillräckliga skäl för att försvara den omordade pålagan.

Vid en opartisk granskning af frågan måste man ock, synes det mig, medgifva, att denna de skattdragandes stämning är verkligt befogad. Först kan man med skäl fråga sig, om föreskriften i fråga rätt står i öfverensstämmelse med grundlagen. För min del tilltror jag mig ingalunda att närmare inlåta mig på detta svåra spörsmål, men jag kan ej underlåta att påpeka, hurusom, å ena sidan, Kongl. Maj:t låtit förslagen till nu gällande fattigvårdsförordning och skjutsstadga i vissa delar underställas Riksdagens beslutanderätt, med erkännande af att dessa förslag i omhandlade delar voro af kommunallags natur och därför borde behandlas enligt § 57 stycket 2 af regeringsformen, och å andra sidan Kongl. Maj:t utan Riksdagens medverkan utfärdat ofvannämnda kungörelse angående vissa åtgärder till förekommande af kolerans utbredning bland rikets invånare, ehuru stadgandet i sistnämnda kungörelse om skyldighet för kommun att bygga sjukhus m. m. alldeles motsvarade de stadganden om kommunala bördor, som förekomma i fattigvårdsförordningen och skjutsstadgan, och som enligt Kongl. Maj:ts egna yttranden voro af kommunallags natur.

Men äfven om man bortser från denna omständighet, gifver kungörelsen och dess särskilda stadganden anledning till allvar samma betänkligheter.

Kungörelsens tillvaro beror enligt dess egna ord på en samma dag utfärdad kungörelse angående ändrade föreskrifter till förekommande af kolerans införande i riket, och detta emedan deri stadgande införts om efterbesigtning af personer, som efter undergången observation och karantän fått rätt till ohindrad samfärdsel med rikets invånare. Af medicinalstyrelsens, med stöd af kungörelsen angående efterbesigtning utfärdade instruktion för besigtningmän, finner man, att föreskriften om efterbesigtning och alla derur härflytande stadganden, således bland annat om kommunernas skyldighet att bygga sjukhus m. m., äro uttryck för ett nytt system för hämmande af kolerans spridning. Jämföras nu dessa båda uttalanden, kommer man till det resultat, att de i kungörelsen den 14 juli 1893 stadgade kommunala pålagorna egentligen kommit till för att möjliggöra lindring i eller i vissa fall upphäfvande af det förutvarande stränga karantänstvånget. Jag vill ej orda om företrädet mellan

dessa antydda olika system, men mig förefaller det, som om det stränga karantänstvånget ingalunda visat sig så bristfälligt, att man deri kan finna tillräckligt skäl att utbyta den börda, som det samma pålagt handel och samfärdsel, mot en i jämförelse dermed ytterst tryckande börda för kommunerna.

Fäster man sig så vid kungörelsens särskilda bestämmelser, kan man ej undgå att lägga märke till, hurusom det med kungörelsen afsedda ändamålet just icke lemnar anvisning, att sjukstuga borde finnas i hvarje kommun. Ändamålet är att få möjligen eller verkligt kolerasjuke afskilda och vida bättre vårdade. Tillsynen öfver att så sker tillkommer besigtningssman, som helst bör vara läkare. Alla dessa olika föreskrifter synas mig tydligen peka derhän, att skyldigheten att bygga sjukhus m. m., borde bindas vid något annat område än socken, till exempel läkaredistrikt, för så vidt det afsedda ändamålet skulle rätt vinnas.

En sådan anordning skulle äfven hafva förebyggt den olägenheten, som följer af kungörelsens nu gällande föreskrift i detta afseende, nemligen att de mindre kommunerna drabbas af alltför känbara bördor för ändamålet i jämförelse med de större. Ty ehuru medicinalstyrelsen genom medgifvandet för tvenne intill hvarandra liggande kommuner att förena sig om gemensam sjukstuga sökt lindra de mindre kommunernas tunga, så, då det är en ren tillfällighet att flera mindre kommuner ligga intill hvarandra, torde i regel den nämnda olägenheten qvarstå.

Föreskriften i kungörelsen, att till besigtningssman bör företrädesvis utses läkare, synes, enligt kungörelsens ordalag och hvad landsbygden beträffar, på grund af de faktiska förhållandena komma att få tillämpning endast undantagsvis, ty det är ju jämförelsevis ett fåtal landsbygdskommuner, som inom sitt område ega läkare. Men äfven för dessa undantagsfall kan man hysa tvifvel om lämpligheten af stadgandet. Besigtningssmannens och läkarens uppgifter äro nemligen, om än närskyllda, dock ingalunda identiska. Den förre bör ständigt vara tillgänglig å visst ställe för att mottaga anmälningar och företaga till besigtning hörande nödiga åtgärder, den senare åter har att skaffa den sjuke läkarevård, ehvar han finnes inom distriktet, och bör sålunda vara oförhindrad att enbart för den uppgiften förfoga öfver sin tid och platsen för sitt arbete.

Kungörelsens bestämmelser angående besigtningmans kvalifikation och ansvar komma, så vidt jag förstår, att för kommunerna medföra mycket stora svårigheter. Kungörelsens bestämmelse, att till besigtningssman skall utses företrädesvis läkare och att endast, der tillgång dertill saknas, annan lämplig person må dertill antagas, jemförd med bestämmelsen i samma kungörelse, att besigtningssmannen är underkastad tjänstemannaansvar, vittnar om, att enligt kungörelsen endast läkare eller dermed något så när jemförlig person är lagligen kvalificerad till befattningen som besigtningssman. Betänker man så, att kungörelsen för andra än läkare förutsätter frivilligt åtagande som enda grunden till pligten att funktionera som besigtningssman, och att å ena sidan besigtningssmannens pligter vid infallande kolerafarsot lemna en bestämd utsigt till ofta lifsfarlig kommunikation med kolerasjuka och personliga obehag på många andra sätt vid tillämpningen af författning och instruktion, och att å andra sidan hotet om tjänstemannaansvar är en allvarlig sak för en person, som innehar besigtningssmannens ömtåliga ställning, så faller det af sig sjelf, att på landsbygden så kvalificerade personer, som kungörelsen förutsätter, svårigen kunna tänkas villiga att åtaga sig en så pröfvande och farlig befattning som besigtningssmannens, i alla händelser icke annorledes än mot ersättning, som kan anses uppväga uppdragets fara och ansvar. Man kan ju invända, att meningen med omordade bestämmelser angående kvalifikation och tjänstemannaansvar ingalunda får tagas så strängt, och att blott kommunen har en besigtningssman, så skulle lagens andemening vara tillgodosedd. Emellertid säger medicinalstyrelsen i sin instruktion angående efterbesigtning, att hela det i kungörelsen tillämpade systemets resultat ytterst beror på besigtningssmannens vilja och förmåga att med omdöme och kraft tillämpa gällande bestämmelser. Med en sådan uppfattning lär ej medicinalstyrelsen underlåta att med omdöme och kraft utkräva hvad som ytterst måste presteras för ett lyckligt resultat af det tillämpade systemet. Med stöd af det ofvan sagda angående besigtningssmannens ställning, anser jag, att bestämmelserna derom innebära utsigt till betydligt mera tryckande utgifter för landsbygdskommunerna, än man nu vill föreställa sig. Mig synes därför, att bestämmelserna af särskilda kvalifikation hos och om tjänstemannaansvar för besigtningssman, med hänsyn till kommunens intressen, äro synnerligen olämpliga.

Med allt det ofvan sagda har jag sökt visa, att den omordade kungörelsen af 14 juli 1893 och andra derpå beroende föreskrifter först lägga ytterst tunga bördor på landsbygdskommunerna, för det andra icke iakttaga rättvisa vid fördelningen af bördorna mellan olika områden, för det tredje genom sina olika bestämmelser tillgodose det afsedda ändamålet mindre väl än som kunnat ske genom andra anordningar, mindre betungande i ekonomiskt afseende, och slutligen för det fjerde, att kungörelsens konstitutionella giltighet med fog kan sättas i fråga.

På grund af hvad jag anfört vågar jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t tacktes förordna om upphäfvande af kongl. kungörelsen den 14 juli 1893 angående vissa åtgärder till förekommande af kolerans utbredning bland rikets invånare.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 27 januari 1894.

L. P. Mallmin.

Häruti instämma:

Jan Eliasson.

Alfred Kihlberg.

K. E. Holmgren.

Lasse Jönsson